

SÕNALIIGID EESTI LAPSE KÕNES JA LAPSELE SUUNATUD KÕNES

Reili Argus, Helen Kõrgesaar

Ülevaade. Küsimus, kas ja miks on laste varase sõnavara hulgas ülekaalus nimisõnad, on olnud paljude kirjutiste huvi keskmes. Siinses artiklis vaadeldakse sõnaliikide jaotumist ja esinemissagedust eesti lapse kõne varasel arenguperioodil vanuses 1;3–2;3 ning lapsele suunatud kõnes. Analüüsiks on kasutatud kahe lapse spontaanse kõne lindistusi mahus kokku 16 tundi. Materjalist ilmneb, et ka eesti lastel on sarnaselt inglise keelt kõnelevate lastega varase sõnavara hulgas ülekaalus nimisõnad. Samas ei anna vanemate kõne neile sellist sõnaliikide jaotumist ette, vanemate kõnes moodustavad nimisõnad umbes veerandi kõikidest sõnedest. Vaadeldud aasta jooksul nimisõnade esinemissagedus laste keeles väheneb ning vanuses 2;3 sarnaneb laste kõne sõnaliikide jaotumine vanemate omaga.

Võtmesõnad: sõnaliigid, lastekeel, lapsele suunatud kõne, eesti keel

1. Sissejuhatuseks: keeleüksuste kasutussageduse roll keeleomandamises

Keeleüksuste kasutussagedust on täiskasvanud keelekasutajate puhul peetud oluliseks keele igal tasandil, nii toetab muutmorfoloogias näiteks sagedus ebareeglipäraste vormide elujõulisust (Bybee 1995: 428) ning on oluline keelemuutuste tekkepõhjus (Diessel 2007: 108). Diesseli (2007: 123) sõnul põhineb keeleüksuste esinemissageduse mõju sellisel psüühilisel mehhanismil, mis seisneb mingi (keelise) esituse ehk vormi tugevdamisel. Elena Lieveni väitel muudab sagedus ühed esitused n-ö tugevamaks kui teised: tugevamad esitused ehk keeleüksused tunneme kiiremini ära ning nende põhjal loome ka üldistusi ehk paigutame uusi elemente mingite reeglite alla (Lieven 2010: 2546). Kindlasti võib sama väita ka laste alles omandatava keele kohta, kus sagedusest sõltub paljuski näiteks nii käändevormide, muuttüüpide kui ka üksikute lekseemide omandamine (vt nt Vihman, Vija 2006, Argus 2008).

Kasutuspõhisest lähenemisest lähtuvalt loovad lapsed oma grammatika fonoloogilis-leksikaalsetest jadadest ehk sõna(vormi)dest, mida nad kuulevad, mitte ei analüüsi sisendkeelt mingitest abstraktsetest sünnipärastest kategooriatest lähtuvalt (Lieven 2010: 2547). Seetõttu on leitud, et sagedus on omandamise võtmetegur, sest mis tahes reeglid tuleb omandaja sisendkeele distributiivsetest omadustest või mallidest (Ellis 2002: 144). Redingtoni jt (1998) järgi pakub tegelik keelekasutus ehk lapsele suunatud keel hulgaliselt distributiivset infot, mis aitab lapsel omandada peamiste sõnaliikide esinemissageduse.

Sageli on laste varast sõnavara uurides leitud, et selles on ülekaalus nimisõnad (nt Fenson jt 1994, Nelson 1973). Põhjuseks on autorid enamasti pidanud nimisõnade suuremat esinemissagedust lapsele suunatud keeles, kuid ka verbide kognitiivset keerukust võrreldes nimisõnadega (Genter 1982: 301). Mõne uurija (Genter 1982, Genter, Boroditsky 2001) arvates on nimisõnade ülekaal varase sõnavara hulgas omane mis tahes keele omandamise varasele staadiumile ning nimisõnu on rohkem, sest need aitavad lapsel keelt kiiremini omandada.

Ometi on uuemad uuringud näidanud, et keeltes, kus lapsele suunatud kõne sisaldab rohkem tegusõnu (nt mandariini k), on ka lapse varases kõnes enam just tegusõnu (Sandhofer jt 2000). Ka nimisõnade ja tegusõnade omandamise hõlpsuse või keerukuse kohta on saadud vastakaid andmeid (Stoll jt 2012: 286). Stoll jt väitel võib tegusõnade vähesus tuleneda eri kultuuridele omastest vestlusstrateegiatest, nt oletavad nad, et chintangi keeles on laste kõnes rohkem nimisõnu kui vanematel seepärast, et lastel lastakse sageli objekte nimetada (Stoll jt 2012: 316). Kuna väga paljud uuringud (nt Bates jt 1994, Fenson jt 1993, eesti keele kohta Schults jt 2012) põhinevad lapsevanema täidetavatel küsimustikel (nt MacArthur-Bates Communicative Development Inventory), mis on tugevalt nimisõnakesksed, võib arvata, et spontaanse kõne andmed ei pruugi sellist nimisõnade ülekaalu näidata.

Sandhofer jt (2000: 580) väidavad veel, et nimisõnad on keeles n-ö ühtlasema jaotumusega, nimisõnu on küll rohkesti, kuid iga üksik sõna ei esine keelekasutuses kuigi sageli ehk ükski nimisõna ei tõuse teistest esinemissageduse poolest esile. Oluliseks peavad Sandhofer jt ka seda, et lapsele suunatud nimisõnad on kontseptuaalselt sarnased, nad tähistavad väga sageli mingeid kindlaid nähtavaid objekte. Lapsed õpivad need kergesti ära kui konkreetsete asjade nimetused. Sandhoferi jt järgi kuulevad lapsed väiksel hulgal verbilekseme, mis esinevad aga sagedamini, st et üht verbi korratakse lapsele rohkemates vormides. (Sandhofer jt 2000: 578) Seda väidet võib kinnitada ka olemasoleva eesti materjali põhjal: eesti laste varased verbiparadigmad on vormirohkemad kui nimisõnade omad (Argus 2009: 150, Argus 2010). Lisaks tuleb lastel omandada väga erineva sagedusega verbe (nt väga sagedased *tegema*- ja *olema*-verb, mida kuuleb laps tunni aja jooksul kümneid kordi, ja mõni selline verb, mis esineb väga harva). Seega peavad lapsed suhteliselt väiksema valiku verbivormide põhjal tegema rohkem üldistusi kui nimisõnade puhul.

Sagedus ei ole kindlasti ainuke tegur, mis omandamist mõjutab. Näiteks Stoll jt (2012: 289) on varase sõnavara sõnaliigilist jaotumist vaadeldes leidnud, et nimisõnade ja tegusõnade esilduvus ning vormimoodustuse keerukus eri keeltes on üks põhjusi, miks on laste varases sõnavaras keeliti erinev hulk tegu- ja nimisõnu.

Eesti keele sõnaliikide jaotumise ja esinemissageduse kohta ei leidu kuigi palju materjali. Sõnavarastatistilisi töid küll on, kuid neis on enamasti keskmes kas näiteks ilukirjandusproosa autorikõne sõnavarastatistika (Kaasik jt 1977) või

seaduste keele grammatiliste kategooriate sagedus (Viks, Hein 2001) või on esitatud lemmade loend sageduse järjekorras (nt sagedussõnastikes). Andmeid eestikeelsete igapäevavestluste sõnaliigilise jaotumise kohta on samuti vähe, ainukese pidepunktina võib mainida Kristel Uibo ja jt (2013) verbide sageduse andmeid eesti murrete dialoogides. Eesti keele sõnaliikide omandamise kohta on MacArthur-Batesi testi põhiseid uurimusi, nt Schultsi jt (2012) uurimuses on vaadeldud eesti laste sõnavara vanuses 0;8–1;4. MacArthur-Batesi testiga kogutud keelematerjal on sõnad jaotatud suhtlussõnadeks, nimisõnadeks, predikaatideks (sellesse kategooriasse kuuluvad nii verbid kui ka adjektiivid) ja abisõnadeks. Nii on ka eesti laste kohta leitud, et kui lapse sõnavara koosneb rohkem kui 20 sõnast, hakkab suurenema nimisõnade hulk, kui lapse sõnavara on suurem kui 50 sõna, ongi seal ülekaalus nimisõnad ja alles siis, kui sõnavara veelgi kasvab, suureneb ka tegusõnade hulk (Schults jt 2012: 678). Schultsi jt uuringu puhul tuleb muidugi arvestada, et tegemist on meetodiga, kus vanemad panevad lapse sõnu ise kirja, ja nii võib see anda tulemused, mis erinevad paljuski spontaanses suhtlussituatsioonis saadutest.

Inglise keele materjalil põhinevas Li ja Fangi uurimuses (2011) on keskpunktis küll sõnaliikide jaotumine, kuid seda vaadeldakse nii, et kogu materjal laste vanusest 1;7–2;0 on liidetud üheks andmekogumiks ja analüüsitud sõnaliikide esinemissagedust koos, sõnaliikide osakaalu muutumine laste kõnes selle uuringu tähelepanu keskmes seega ei ole.

Siinse kirjutise eesmärk ongi esmalt anda ülevaade, milline on sõnaliikide jaotumine ja esinemissagedus spontaansetes igapäevavestlustes lapse ja täiskasvanu vahel. Vaadeldakse, kuidas see jaotumine lapse keelelise arengu varasel perioodil umbes aasta jooksul muutub ning kas ja kuivõrd muutub eri sõnaliikidesse kuuluvate sõnade esinemissagedus lapsega kõneleva vanema kõnes. Lisaks proovitakse välja selgitada, kas ja kuidas lapsele suunatud kõnes toimuvad muutused peegelduvad laste enda kõnes.

Kuna seniste uuringute nimi- ja tegusõnade esinemissageduse andmed suuresti lahknevad, on siinses kirjutises lähema tähelepanu all just nimi- ja tegusõnade osakaal nii lapse kui ka vanema kõnes. Keeleomandamisel on peetud oluliseks sedagi, kui keerukas või lihtne on kas nimi- või tegusõnade vormimoodustus, seepärast võib oletada, et ka neisse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade struktuuriline keerukus või lihtsus võib omandamist mõjutada. Näiteks võib perioodil, kui mingi sõnaliigi esinemissagedus vanema kõnes oluliselt ei muutu, ometi muutus eksisteerida ja olla pigem kvalitatiivne ehk teisisõnu: vanema kõne võib sisaldada järjest keerukama ehitusega keeleüksuseid (nt tuletisi, liitsõnu või ühend- ja väljendverbe). Seetõttu vaadeldakse siinses kirjutises lähemalt tegusõnade jaotumist nende keerukusest lähtuvalt nii lapse enda kui ka lapsele suunatud kõnes.

2. Meetod ja keeleandmestik

Analüüsi aluseks on spontaanse kõne andmed: kokku 16 tundi igapäevastes situatsioonides lindistatud dialooge. Kasutatud on kaht CHILDESi eesti andmekogu, Andrease¹ (vanusest 1;7–2;3) ja Martina² (vanuses 1;3–2;3) vestluste transkriptsioone. Kuigi laste lindistused algavad eri vanusest, on nad siiski võrreldavad, sest

¹ Andrease andmekogu on koostanud Maigi Vija ning see asub aadressil <http://chilides.psy.cmu.edu/browser/index.php?url=Other/Estonian/Vija/> (3.2.2014).

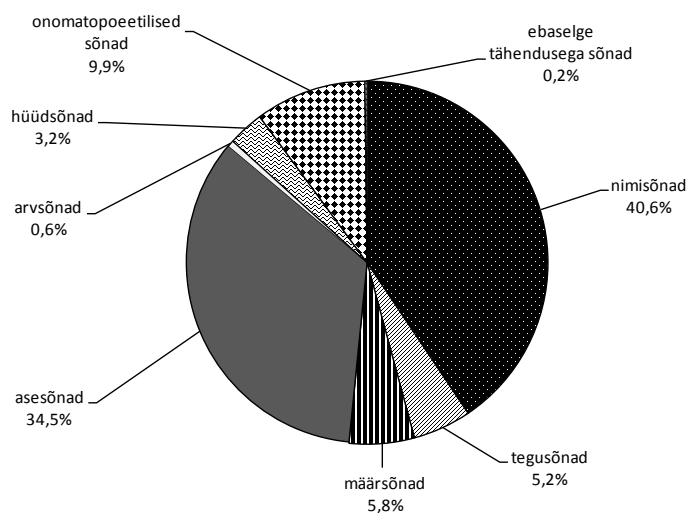
² Martina andmekogu on koostanud Airi Kapanen ning see asub aadressil <http://chilides.psy.cmu.edu/browser/index.php?url=Other/Estonian/Kapanen/> (3.2.2014).

laste väljendite keskmine pikkus on mõlemal rohkem kui üks ja vähem kui kaks sõnet lausungis – seega on mõlemad keelelise arengu sellises etapis, kus nende kõnes leidub esimesi ühest sõnast pikemaid lausungeid.

Keelematerjali töötlemisel on kasutatud programmi Clan³ võimalusi, nt sõnavormide sagedusloendit, kuid põhiosas on andmed töödeldud käsitsi, eelkõige laste kõnes sel perioodil leiduvate ebakindla häälikulise koostise või ebaselge tähendusega üksuste ning lalina ja keelemängu rohkuse tõttu. Sõnaliikide jaotusena on kasutatud eesti grammatikate traditsioonilisemat liigitust nimi-, tegu-, omadus-, määr-, arv-, ase-, side-, hüüd- ja kaassõnadeks. Määrsõnade hulka on arvatud ka asemäärsõnad, nagu *siin*, *seal* jts. Eraldi on arvestatud onomatopoeetilised sõnad, mille sõnaliigiline kuuluvus on sageli ebamäärane, ebaselge tähendusega sõnad ning vaatluse alt välja jäänud üneemid. Kesk sõnavormide liigitamisel on lähtutud nende rollist lauses: öeldisena toimivad on loetud tegusõnadeks (nt *see on ära söödud*), täiendina toimivad omadussõnadeks (*võta soolatud võid*). Analüüsitud on nii laste kui ka laste vestluspartnerite ehk täiskasvanute kõne sõnaliikide esinemissagedust, enamasti on tähelepanu keskpunktis sõnade esinemisjuhud ehk sõned, sõnavara ulatuse näitamiseks on mõnes vanusepunktis esitatud ka eri lekseemide hulk.

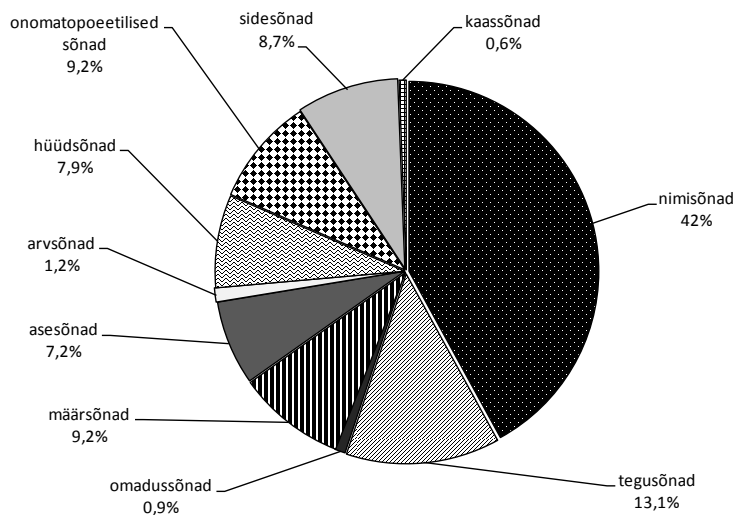
3. Sõnaliikide jaotumine vaatlusperioodi alguses

Sõnaliikide jaotumisest annavad ülevaate joonised 1 ja 2. Joonistelt võib näha, et lindistamisperioodi alguses on mõlema lapse kõnes üsna sarnaselt suur hulk nimisõnu, mis moodustavad Andreasel 40% ja Martinal 41% kõikidest sõnedest. Üsna ühesugune (9–10%) on mõlema lapse kõnes ka onomatopoeetiliste sõnade sagedus. Osa neist sõnadest on lastel samad, näiteks leidis nii Andrease kui ka Martina kõnes koera tähistamiseks sõna *aua*, kuid osa imitatiive olid mõlemal lapsel erinevad, näiteks linnuhälte kohta kasutas Andreas *kakaa*, Martina aga *tiu*.

Joonis 1. Andrease kõne sõnaliikide jaotumine arvutatuna sõnade esinemisjuhtudes ehk sõnedes vanuses 1;7

³ Programm on loodud CHILDESi andmebaasi tarbeks ning on leitav aadressilt childes.psy.cmu.edu/clan/ (3.2.2014).

Joonis 2. Martina kõne sõnaliikide jaotumine arvatatuna sõnade esinemisjuhtudes ehk sõnedes vanuses 1;3

Oluline erinevus kahe lapse keelematerjalis puudutab tegusõnade osakaalu: Andreasel on tegusõnu vähe, kõigest 5%, kuid Martina materjalis leidub neid mõnevõrra rohkem, 14%. Torkab silma ka see, et kui laps on vaadeldud ajahetkeks omandanud suurema hulga tegusõnu, kasutab ta ka rohkem määrsõnu, nii on Martina kõnes tunduvalt enam määrsõnu kui Andrease kõnes. Samas on Andreasel määrsõnu isegi protsendi jagu rohkem kui verbe. Kuna Andrease lausungid on sel perioodil veel enamasti ühesõnalised, kasutab laps mingi suhte väljendamiseks pigem adverbil kui verbi:

- (1) *AND: *sii* [=siin].
 *EMA: *sinna vaatasid jah?* (Andreas vanuses 1;7)

Samuti on väga erinev asesõnade hulk, mis on Andreasel lausa 35% kõikidest sõnedest. Selline asesõnade suur kasutussagedus tuleneb esimeses lindistuses sellest, et vaatlusaluse lapse kõne koosnes sel perioodil suures osas küsimustest *kesse* 'kes see on?' ja *misse* 'mis see on?'⁴. Järgmistes lindistustes väheneb selliste lausungite arv ja sel moel ka asesõnade hulk tunduvalt. Kaassõnu ja omadussõnu on Martina kõnes mõni üksik, Andreasel need esimeses lindistuses puudusid.

Mõlema lapse keelekasutuses on esialgu veel ebaselge tähendusega elemente: Martina kõnes on neid mõnevõrra rohkem, sest tema suhtlusstiili iseloomustab rohke keelemäng ja justkui hääldusorganite treenimiseks mõeldud sõnalaadsete üksuste kordamine:

- (2) *MAR: *ko ku ke kue kuk, emme.* (Martina vanuses 1;3)

Sageli on dialogist näha, et ka vanemad ei saa lapse öeldust aru:

- (3) *MAR: *toppibäli, kappibäl.*
 *EMA: *mida?*
 *ISA: *ei saand aru.*
 *MAR: *topbäl.*

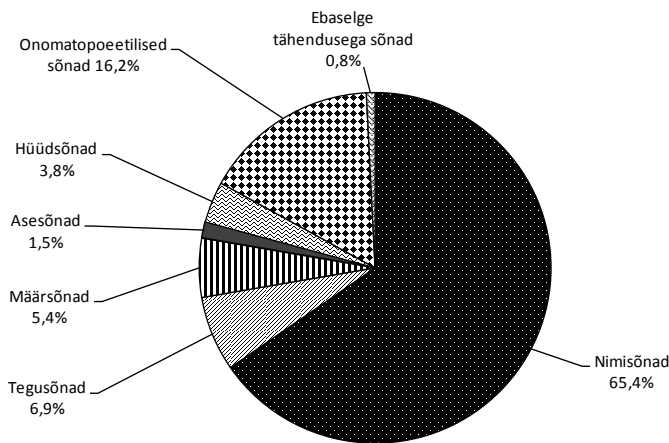
⁴ Sellised kokku hääldatud ühendid arvestati materjalis eraldi, st *kesse* läks arvesse kui pronoomenid *kes* ja *see*.

%com: ISA ütleb EMale sõna järgi, püüdes aru saada, mida MAR on öelnud.

*ISA: ütle veel, ei saand aru.

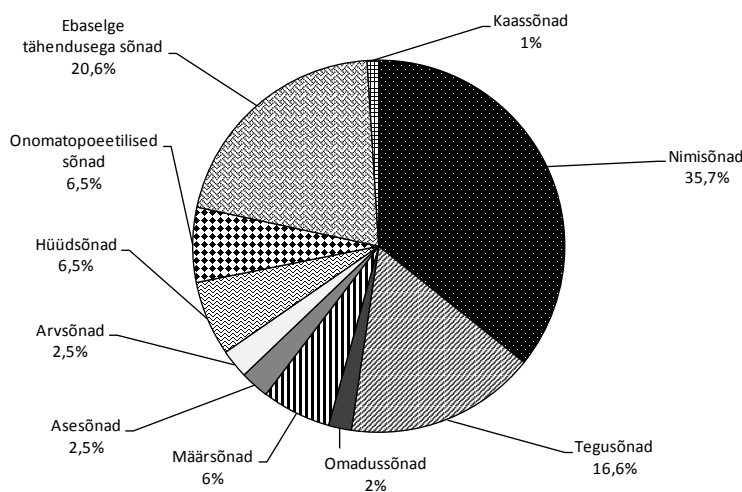
*MAR: *kap käi, idäh.* (Martina vanuses 1;5)

Kui vaadelda laste varase sõnavara **eri lekseemide arvu** sõnaliigiti, saab ülevaate sellest, kui rikas või siis ka kui piiratud on mingi kindla sõnaliigi sõnavara. Joonistel 3 ja 4 on kujutatud laste sõnavara koostist vaatlusperioodi alguses nii, et arvatud on iga sõnaliigi eri lekseemide hulk. Nagu joonistelt näha, on sõnavara rikkus sõnaliigiti erinev. Andrease sõnavaras torkab silma, et nimisõnu on tema kõnes sel perioodil palju, 65% kogu sõnavarast. Küllaltki mitmekesine on ka onomatopoeetiline sõnavara, vähem on tegu- ja mäarsõnu, vastavalt ainult 7% ja 5% (vt joonis 3).

Joonis 3. Andrease sõnavara koostis arvatuna lekseemides lindistusperioodi alguses vanuses 1;7

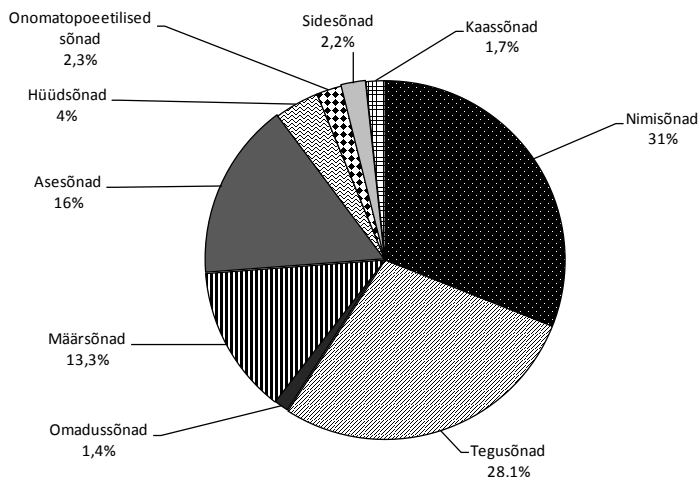
Martina sõnavara puhul torkab silma, et tema kõnes on kõige rikkalikum valik nimi- sõnu ning seejärel ebaselge tähendusega sõnu. Tegusõnu oli Martinal varasel perioodil rohkem nii esinemisjuhtudes kui ka lekseemides arvatuna (vrd joonis 2 ja 4). Need kolm sõnaliiki ongi Martina kõne lindistamise alguses kõige rikkalikuma sõnavaraga.

Joonis 4. Martina sõnavara koostis arvatuna lekseemides lindistusperioodi alguses vanuses 1;3

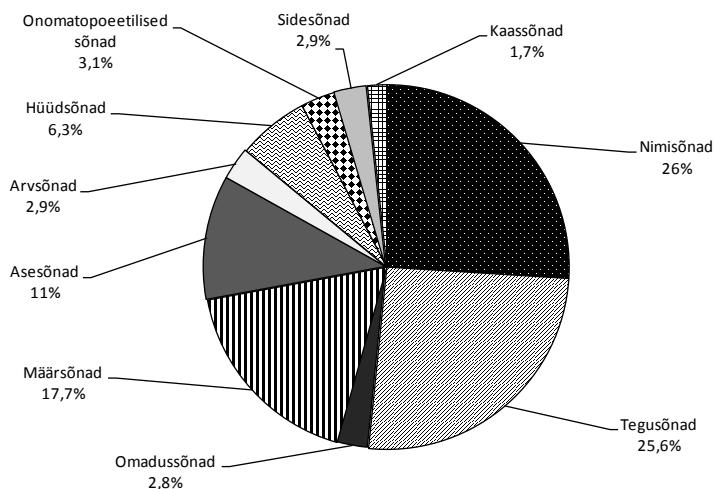
Schultsi jt (2012: 678) andmetel on eesti laste varase sõnavara hulgas vähe abisõnu (ingl *function words*) ehk määr-, kaas- ja sidesõnu. Kuna siinses analüüsis kasutatud materjal pärineb mõnevõrra vanemate laste kõnest kui Schultsi jt materjal, siis võib oletada, et näiteks määrsõnade üsna suur hulk vaatlusaluste laste kõnes võib tuleneda vanusest, aga ka andmekogumise meetodilistest erinevustest (lapse kasutatud abisõnu ei ole ilmselt vanemal kuigi kerge tähele panna ja üles kirjutada).

Kui kõrvutada eri sõnaliikide jaotumist laste kõnes **lastele suunatud kõne andmetega**, paistab kõigepealt silma, et võrreldes sama dialoogi lapse kõnega sisaldab vanema kõne tunduvalt vähem nimisõnu ja palju enam tegusõnu (vt joonis 5 ja 6 võrrelduna joonistega 1 ja 2). Suur erinevus on ka onomatopoeetiliste sõnade osakaalus: vanema kõnes moodustavad need kõigest 2–3% kõigist esinenud sõnedest.

Joonis 5. Andreasele suunatud kõne sõnaliikide jaotumine arvatuna sõnedes vaatlusperioodi alguses lapse vanuses 1;7

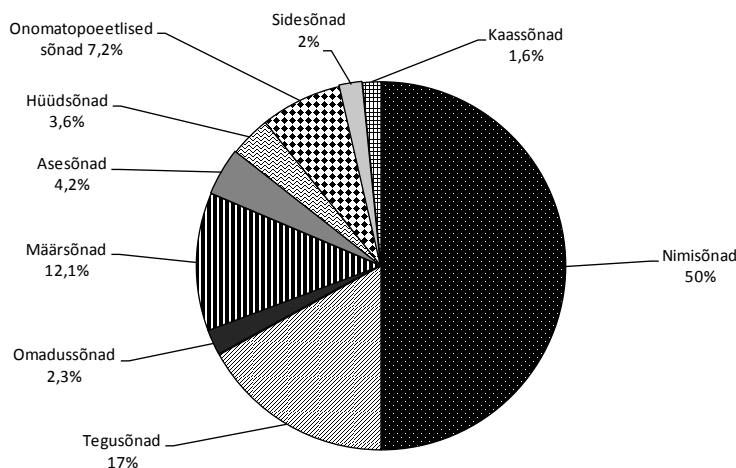
Martinale suunatud kõne on võrreldes lapse enda kõnega samuti tegusõnarikkam, tegusõnad moodustavad selle lindistuse kõikidest sõnedest veerandi. Teise veerandi moodustavad nimisõnad ning võrreldes lapse kõnega on sagedased ka määrsõnad. Samas leidub Martinale suunatud kõnes võrreldes lapse enda kõnega tunduvalt rohkem asesõnu. Nii nagu Andreasele suunatud kõnes, on ka Martinale suunatud kõnes võrreldes lapse kõnega vähe onomatopoeetilisi sõnu.

Joonis 6. Martinale suunatud kõne sõnaliikide jaotumine arvatuna sõnedes vaatlusperioodi alguses lapse vanuses 1;3

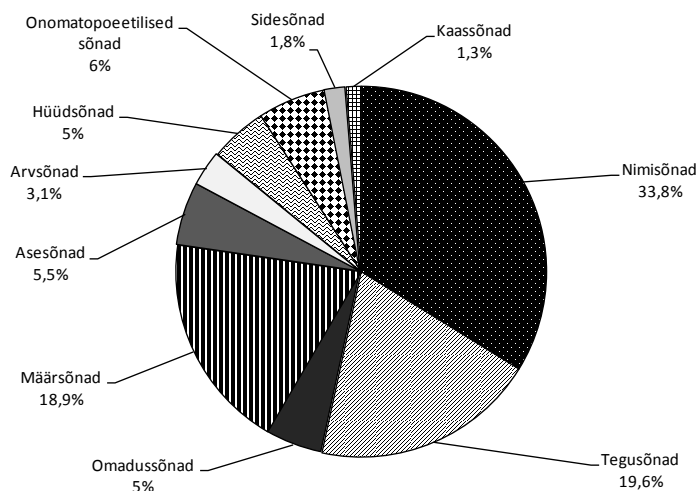
Võrreldes kahe vanema kõne sõnaliikide jaotumist, võib väita, et see on üldjoontes sarnane: nimi- ja tegusõnad moodustavad enam-vähem sama suure hulga, neid on pisut üle poole kõikidest tekstisõnadest ehk sõnedest. Teistesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnede hulgas on ülekaalus määrsõnad ja asesõnad, väga vähe kasutatakse omadussõnu. Kui vaadata nimi- ja tegusõnade osakaalu lastele suunatud kõnes, võib väita, et lapsed ei pruugi sugugi omandada tegusõnu hiljem kui nimisõnu pelgalt seepärast, et nad kuulevad neid vähem. Ilmselt on tunduvalt olulisem tegur tegusõnade kas kognitiivne või vormiline keerukus. Kõige suurem erinevus laste endi ja lastele suunatud kõne vahel ilmnebki just tegusõnade esinemissageduses. Vanemad kasutavad tunduvalt sagedamini tegusõnu kui lapsed ning ei saa üldiseltki väita, et varasel perioodil peegeldub vanema kõne sõnaliikide jaotumine kuigi selgelt lapse kõnes: erinevusi on mitte ainult tegu- ja nimisõnade, vaid ka onomatopoeetiliste sõnade, asesõnade ja side- ning kaassõnade esinemissageduses.

Kui arvutada vanemate kõne sõnaliikide esinemissagedust lekseemides, on proportsioonid pisut erinevad. Nimisõnavara on rikkam, moodustades Andrea-sele suunatud kõne sõnavarast 50% ja Martinale suunatud kõnes 34%, tegusõnu on Andrea-sele suunatud kõnes aga ainult 17% ja Martinale suunatud kõnes 20%. Seega võib ka eesti keele kohta väita, et lastele suunatud kõnes (ja võimalik, et ilmselt üldse suulises kõnes) kasutatakse sagedamini vähemat hulka tegusõnu ja suuremat hulka nimisõnu nii, et iga nimisõna esineb vestluse jooksul ainult mõnel korral. Andmetest nähtub näiteks, et lindistusperioodi esimeses vestluses kasutas Andrea-se ema üht nimisõna keskmiselt 3,3 korral ja üht tegusõna 8,9 korral, Martina ema kõnes esines üks nimisõnaleksee keskmiselt 5,4 korda ja tegusõna 9,2 korda. Siit võib oletada, et nimi- ja tegusõnu saavad lapsed tõepoolest omandada hoopis erinevalt: nimisõnade kohta tehakse üldistusi suurema hulga eri lekseemide põhjal, tegusõnade kohta aga väiksema hulga lekseemide, kuid sagedasemate esinemisjuhtude põhjal.

Joonis 7. Andrea-sele suunatud kõne sõnavara jaotumine arvutatuna lekseemides lapse vanuses 1;7

Joonis 8. Martinale suunatud kõne sõnavara jaotumine arvatuna lekseemides lapse vanuses 1;3

4. Laste sõnaliikide esinemissageduse ja jaotumise muutumine vaatlusperioodi jooksul

Laste kõne sõnaliikide esinemissagedus muutub vanuse kasvades. Vaatlusperioodi keskel, vanuses 1;11–2;1 ilmuvad lapse kõnesse näiteks sidesõnad ja kaassõnad, mis annavad märku grammatika arengust (vt tabel 1 ja 2)⁵.

Tabel 1. Sõnaliikide esinemissagedus arvestatuna sõnedes Andrease keelematerjalis vanuses 1;7–2;3

Lapse vanus	Nimi-sõnad	Tegu-sõnad	Omadus-sõnad	Määr-sõnad	Ase-sõnad	Hüüd-sõnad	Arv-sõnad	Side-sõnad	Kaas-sõnad	Onomato-poeetilised sõnad	Ebaselge tähendusega sõnad	Kokku
1;7	216	28	0	31	184	17	3	0	0	53	1	74
1;8	323	92	30	67	128	46	3	0	0	71	10	130
1;9	138	45	19	18	56	11	0	0	0	10	1	22
1;10	347	146	38	110	89	63	18	0	12	14	0	837
1;11 ⁶	90	51	14	18	22	30	0	0	5	4	1	40
2;0	373	281	35	127	108	89	80	7	12	14	28	1154
2;1	242	250	23	93	112	51	22	4	12	11	0	820
2;3	140	202	18	148	77	41	2	9	13	1	13	664
Kokku	1869	1095	177	612	776	348	128	20	54	178	54	5311

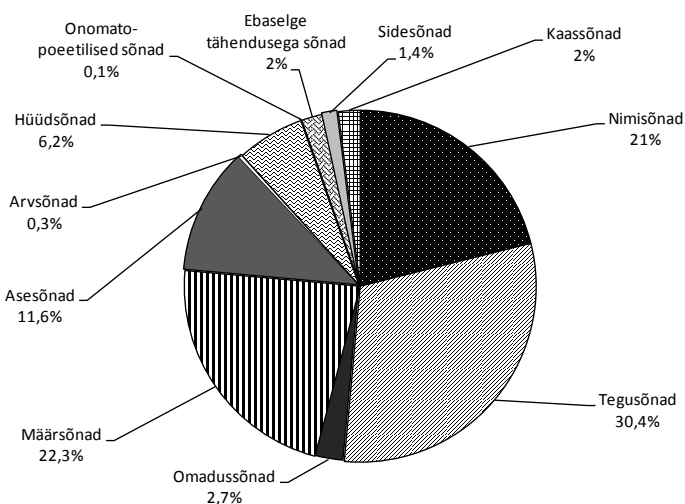
⁵ Tabelis 1 ja 2 on esitatud ahel- ja tugiverbides ning seriaalkonstruksioonides esinenud verbitüved eraldi (nt *tule pane* on loetud kaheks verbiks).

⁶ Selle dialoogi lindistamise ajal oli laps haige, sellest võib tuleneda tunduvalt väiksem hulk lausungeid ja seetõttu ka sõnesid selles vanusepunktis.

Tabel 2. Sõnaliikide esinemissagedus arvestatuna sõnedes Martina kõnes vanuses 1;3–2;3

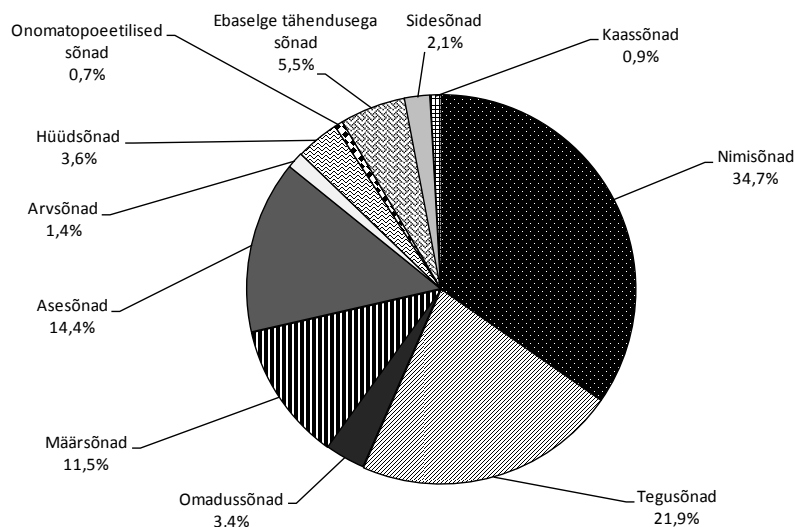
Lapse vanus	Nimisõnad	Tegusõnad	Omadussõnad	Määrsõnad	Asesõnad	Hüüdsõnad	Arvsõnad	Sidesõnad	Kaassõnad	Onomatopoeetilised sõnad	Ebaselge tähendusega sõnad	Kokku
1;3	343	117	7	75	59	65	10	0	5	75	71	827
1;5	478	214	16	102	46	58	1	1	32	30	63	1041
1;6	287	140	18	53	63	20	4	1	13	5	25	629
1;9	411	409	19	137	223	89	20	8	23	29	35	1403
1;10	452	390	55	244	266	55	6	8	6	16	40	1538
1;11	363	314	38	128	160	38	6	10	29	2	41	1129
2;1	455	476	56	283	151	55	24	54	28	2	44	1628
2;3	547	346	53	181	227	56	22	33	15	11	86	1577
Kokku	3336	2406	262	1203	1195	436	93	115	151	170	405	9772

Tabelid 1 ja 2 annavad ülevaate laste sõnaliikide esinemissagedusest kogu vaatlusperioodi lõikes. Tabeleist on näha, kuidas onomatopoeetiliste sõnade hulk laste kõnes enne kaheaastaseks saamist (1;10) väheneb ning umbes samal ajal hakkab suurenema tegusõnade ja sidesõnade esinemisjuhtude arv. Arvsõnade hulk tundub sõltuvat pigem vestlusteemast, sest see kõigub lindistuse ti üsna oluliselt. Kui nimisõnade hulk on üsna suur pidevalt ja kõigub lindistuse ti pea kogu aeg, siis tegusõnade hulk teeb järsu hüppe ja seda mõlemal lapsel üsna samas vanuses: Andreasel vanuses 1;10 ja Martinal vanuses 1;9. Samasugune järsk tõus peegeldub samas vanuses ka määrsõnade arvu.

Joonis 9. Andrese kõne sõnaliikide jaotumine arvatuna sõnedes vaatlusperioodi lõpus vanuses 2;3

Vaatlusperioodi lõpuks, vanuseks 2;3 on Andrese kõnes nimisõnade esinemisjuhtude osakaal vähenenud 40%-lt 21%-le ning tegusõnade osakaal suurenenud 5%-lt lausa 30%-le (vrd joonis 1 ja 9). Sarnaselt tegusõnadega on suurenenud määrsõnade sagedus. Lisandunud on omadus-, side- ja kaassõnad, mida esimeses lindistuses ei leidunud.

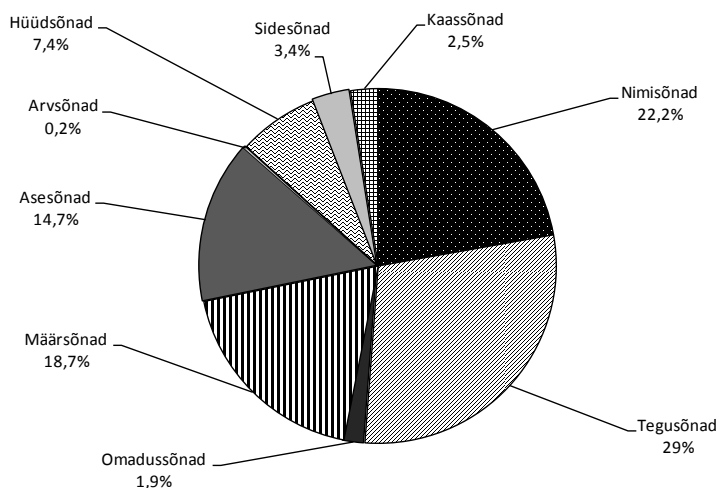

Joonis 10. Martina kõne sõnaliikide jaotumine arvatuna sõnedes vaatlusperioodi lõpus vanuses 2;3

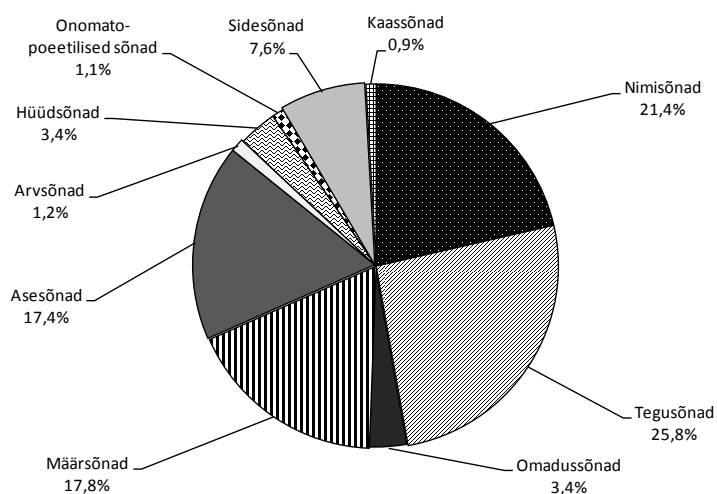
Ka Martina kõnes on selgelt näha nimisõnade esinemisjuhtude osakaalu vähenemine (41%-lt 35%-le) ning tegusõnade osakaalu tõus (14%-lt 22%-le). Samuti moodustavad onomatopoeetilised sõnad lapse kõnes tunduvalt väiksema osa kui lindistusperioodi alguses (0,7% võrreldes varasema 9%-ga). Teistesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade esinemissagedus on muutunud mõnevõrra vähem (vrd joonis 2 ja 10). Mõlema lapse kõne on eri sõnaliiki kuuluvate sõnede osakaalult sarnane.

Ka inglise keelt omandavad lapsed kasutavad sellises vanuses vähe omadussõnu (vanuses 2;0 moodustasid omadussõnad kõigest 2,83% kõikidest sõnedest; Li, Fang 2011: 101). Siinses uurimuses vaadeldud laste kõne andmed on üsna sarnased – vanuses 2;1 moodustavad Martinal omadussõnad 3,4%, Andreasel vanuses 2;0 aga 3,2% kõikidest sõnedest. Lisaks väidavad Li ja Fang, et lapsed kasutavad märksa sagedamini määrsõnu kui omadussõnu. See peab paika eesti andmetegi puhul, kõikides lindistustes on määrsõnu rohkem kui 10% kõikidest sõnedest. Nimisõnade sagedus paistab eesti lastel olema pisut suurem kui inglise keelt omandavatel lastel: kui inglise keelt omandavate laste kõnes moodustasid nimisõnad vanuses 2;0 umbes 20% kõikidest sõnedest, siis Andrease kõnes on samas vanuses 32,3% kõikidest sõnedest nimisõnad ja Martina kõnes on vanuses 2;1 nimisõnu pisut vähemgi, 27,6%.

Kui vaadelda aga **lapsele suunatud kõne** sõnaliikide jaotumist samas vanuses lindistatud dialoogis (vrd joonis 11 ja 12), võib näha, et ühe vanema, Andrease ema, kõnes esinenud ainult õige pisut suurem hulk tegusõnu (vt joonis 11) võib peegelduda ka lapse kõnes (joonis 9). Loomulikult võib seda tingida ka lindistussituatsioon ning praeguse väikese materjali hulga põhjal vanemate nimi- või tegusõnalebuse kohta väga selgeid järeldusi teha ei saa.

Joonis 11. Sõnaliikide jaotumine arvatuna sõnedes Andreasele suunatud kõnes vaatlusperioodi lõpus vanuses 2;3

Joonis 12. Sõnaliikide jaotumine arvatuna sõnedes Martinale suunatud kõnes vaatlusperioodi lõpus vanuses 2;3

Kuigi võis oletada, et vanemate kõne muutub lapse kasvades, ei saa seda siiski siinse materjali põhjal eri sõnaliikide jaotumise kohta väita. Ainukese olulise muutusena võib täheldada nimisõnade osakaalu väikest langust (ühel vanemal 5%, teisel 9%). Üks põhjus võib olla selles, et kuna lindistused olid tehtud igapäevastes situatsioonides, nagu söömine, riietumine, mängimine, võib olla, et kõne arengu varasel perioodil ongi sellises situatsioonis toimuv vestlus üsna ühesugune, sõltumata kuigi palju lapse vanusest. Niisugune jaotumine ei pruugi olla omane isegi mitte lapsele suunatud kõnele, vaid võib suure tõenäosusega olla iseloomulik üldiselt argivestlusele. Näiteks on leitud, et eesti murretes on vestluses esinevate tegusõnade hulk umbkaudu 20% kõikidest sõnedest (Uiboed jt 2013). Võib oletada, et lapsele suunatud kõne on õige pisut tegevusekesksem ja seetõttu ulatub siinse materjali tegusõnade esinemisjuhtude osakaal üle 20%. Põhjalikum võrdlus teiste täiskasvanult täiskasvanule suunatud argivestlustega lubaks siinkohal teha ehk ka selgemaid järeldusi.

Inglise keele omandamise andmetega võrreldes (Li, Fang 2011: 103) torkab olulise erinevusena silma, et inglise vanemad kasutavad lastega suheldes rohkesti asesõnu, nt moodustavad nende kõnes asesõnad rohkem kui 21% sõnedest, eesti lastele suunatud kõnes ei ole see osakaal suurem 17%-st.

5. Tegusõnade jaotumine nende struktuuri keerukusest lähtuvalt

Kuigi lapsele suunatud kõnes leidus vaatlusperioodi alguses tegusõnu pea sama palju kui perioodi lõpus, oli verbide hulk laste keelekasutuses ikkagi see, mis muutus vaatlusperioodi jooksul kõige enam. Kontrollimaks oletust, et kui tegusõnade hulk lapsele suunatud kõnes ei muutu, muutub ometi nende keerukuse aste, ongi järgnevalt kõik nii lapse enda kui ka lapsele suunatud kõne tegusõna sisaldavad konstruktsioonid jagatud ülesehitusest lähtuvalt kolmeks. Esimese rühma moodustavad juurverbid ehk ainult üht verbitüve sisaldavad verbid (nt *jooma*), teise jaotuse verbitüvest ja tuletusliitest koosnevad ehk tuletatud verbid (nt *söö-t-ma*) ning kolmanda rühma kahest lekseemist ehk kas kahest verbitüvest (nt seriaalkonstruktsioonid, nagu *mine vii*) või verbist ja abimäärsõnast, nimi- või asesõnatüvest koosnevad konstruktsioonid (ühend- ja väljendverbid, nagu *silma torkama* või *katki minema*).

Vaatlusperioodi alguses esines ühe lapse, Andrease kõnes tegusõnu 28 korral (9 eri lekseemi) ning kõik need olid eranditult juurverbid. Alles kaks kuud hiljem ilmusid tema kõnesse esimesed ühendverbid (*sai otsa*, *lahti tee* vanuses 1;9). Teise lapse, Martina kõnes leidus ka esimestes lindistustes 115 verbi esinemisjuhu hulgas siiski üks tuletatud verb (*näitama* vanuses 1;3) ning juba teisest lindistusest on registreeritud 7 tuletatud verbi 13 esinemisjuhuga. Samuti ilmub juba vanuses 1;3 tema kõnesse esimene ühendverb (*tee lahti*). Siiski moodustavad ka tema tegusõnade hulgas ülekaaluka osa juurverbid.

Vaatlusperioodi lõpuks on laste tegusõnakasutus keerukusest lähtuvalt väga sarnane: suurema osa verbisõnedest moodustavad ikkagi juurverbid: 85% Martina kõnes ja 89% Andrease kõnes. Tuletatud verbid moodustavad laste kõnes vaatlusperioodi lõpus u 3–5% kõikidest verbide esinemisjuhtudest. Ühendverbide ja seriaalkonstruktsioonide hulk on kasvanud, kuid laste kõnes pisut erinev: Andrease kõnes on neid 6% kõikidest verbi esinemisjuhtudest, kuid Martinal poole rohkem ehk ligi 12%. Seega võib väita, et võrreldes vaatlusperioodi algusega, mil lapsed kasutasid pea eranditult juurverbe, on nende verbikasutus siiski muutunud, esineb nii tuletisi kui ka mitmeosalisi tegusõnu.

Vaadeldes **lapsele suunatud kõnes** esinevate tegusõnade keerukuse astet, on proportsioonid üsna sarnased sellega, mida laste endi keeles näha võib. Vaatlusperioodi alguses on küll vanemate kõnes rohkem tuletisi kui laste enda kõnes, kuid nende hulk ei ületa 6% piiri kõikidest verbisõnedest. Ühendverbe ja seriaalkonstruktsioone on Martinal suunatud kõnes mõnevõrra rohkem – 20% kõikide verbide esinemisjuhtudest – kui Andreasele suunatud kõnes, kus neid on 9%. Tabelites 3 ja 4 on esitatud kõik laste ja neile suunatud kõne tegusõnad keerukusest lähtuvalt. Kui lapse kõnes suureneb keerukamate tegusõnade hulk, siis täiskasvanu kõnes sõltub eri tüüpi verbide sagedus ilmselt vestlussituatsioonist, sest ühtlast muutumissuunda

materjalist kummagi vanema puhul ei ilmne. Vaatlusperioodi lõpuks on tuletiste osakaal mõlema vanema keelekasutuses ainult paari protsendi võrra suurenenud, kuid jääb siiski 10% piiresse. Mitmest üksusest koosnevate tegusõnade hulk on suurenenud ainult Andreasele suunatud kõnes ja seda 17%-ni. Martinale suunatud kõnes on seriaalkonstruktsioonide ning ühend- ja väljendverbide hulk kõikidest verbisõnedest isegi pisut väiksem kui esimeses lindistuses, 18%.

Tabel 3. Martina ja talle suunatud kõne tegusõnade esinemissagedus lähtuvalt nende keerukusest arvatuna sõnedes

Tegusõnad		Vanus							
		1;3	1;5	1;6	1;9	1;10	1;11	2;1	2;3
Martina	Juurverbid	115	200	134	365	348	247	381	274
	Tuletatud verbid	1	13	4	9	12	13	56	9
	Seriaalkonstruktsioonid, ühend- ja väljendverbid	1	1	2	21	21	32	27	38
	Kokku	117	214	140	395	381	292	464	321
Martina ema	Juurverbid	438	553	336	520	381	394	620	312
	Tuletatud verbid	45	30	18	22	40	23	41	24
	Seriaalkonstruktsioonid, ühend- ja väljendverbid	121	133	50	107	127	124	160	68
	Kokku	604	716	404	649	548	541	821	404

Tabel 4. Andrease ja talle suunatud kõne tegusõnade esinemissagedus lähtuvalt nende keerukusest arvatuna sõnedes

Tegusõnad		Vanus							
		1;7	1;8	1;9	1;10	1;11	2;0	2;1	2;3
Andreas	Juurverbid	28	91	41	135	48	213	181	178
	Tuletatud verbid	0	1	0	5	3	34	20	10
	Seriaalkonstruktsioonid, ühend- ja väljendverbid	0	0	4	6	0	22	27	12
	Kokku	28	92	45	146	51	269	228	200
Andrease ema	Juurverbid	393	242	195	230	115	257	221	94
	Tuletatud verbid	11	8	8	23	4	47	13	13
	Seriaalkonstruktsioonid, ühend- ja väljendverbid	40	39	48	31	13	105	63	23
	Kokku	444	289	251	284	132	409	297	130

Seega ei saa väita, et tegusõnade keerukuse aste lapsele suunatud kõnes lapse kasvades väga palju muutub, sest juurverbide esinemissagedus on mõlemale lapsele suunatud kõnes endiselt väga suur. Väikesed erinevused lapsele suunatud kõne perifrastiliste verbide sageduses peegelduvad siiski laste kõnes – suurem hulk ühendverbide ja seriaalkonstruktsioonide esinemisjuhte Martinale suunatud kõnes ilmselt mõjutab seda last selliseid konstruktsioone mõnevõrra sagedamini kasutama.

6. Kokkuvõtteks

Sõnaliikide jaotumise ja esinemissageduse kohta eesti laste varases kõnes võib esmase analüüsi põhjal öelda, et eesti laste kõne on keele omandamise varases staadiumis nimisõnakeskne ning aasta jooksul see nimisõnakesksus mõnevõrra väheneb. Sarnaselt varasemate, teiste keelte kohta saadud uuringutega, paistab ka siinsest materjalist, et laste nimisõnakesksus ei tule otse sisendkeele nimisõnade suuremast osakaalust: tegusõnu on lapsele suunatud kõnes vaatlusperioodi alguses pea sama palju kui vaatlusperioodi lõpus ja tunduvalt rohkem kui lastel vaatlusperioodi alguses. Kinnitust leidis ka see, et tegusõnade osakaal lekseemiti on tunduvalt suurem kui sõneti ehk teisisõnu: ka eesti lapsed kuulevad nimisõnu, mis esinevad vähem kordi, ning enam kordi ühtesid ja samu tegusõnu.

Sõnaliikide jaotumiselt on laste sõnavara vanuses 2;3 juba üsna sarnane täiskasvanute omaga, seda nii tegu- ja nimisõnade osakaalu kui ka onomato-poeetiliste sõnade hulka silmas pidades, väga väikesed erinevused on näha ainult ebaselge tähendusega sõnade hulgas. Individuaalsed erinevused vanemate kõnes peegelduvad mingil määral ka laste kõnes. Loomulikult võib tegemist olla üksiku vestlussituatsiooni eripäraga, jutuainesega, mis tingib teatud liiki sõnade sagedama kasutuse. Selline tingitus võib aga suunata nimisõnade kasutamist ja vähem verbide oma. Ometi paistab näiteks Martinale suunatud kõne suurem perifrastiliste tegusõnade esinemissagedus mõjutavat ka lapse keelekasutust.

Võrreldes eesti andmeid inglise keelt omandavate laste ja neile suunatud kõne andmetega ei ole erinevused kuigi suured: eesti laste ja lastele suunatud kõnes on õige pisut enam tegusõnu ja veidi vähem asesõnu.

Lapsele suunatud kõne sõnaliikide jaotumine muutus vaatlusperioodi vältel väga vähe, samuti ei muutunud oluliselt verbide keerukuse aste. Seega võib väita, et vanemad ei kohanda lapse kasvades, vähemalt ühe vaadeldud aasta jooksul, oma keelekasutust kuigi palju. Selgitamaks välja, kas eesti vanemad tõepoolest lapsega kõneledes oma keelekasutust lapse vanuse kasvades oluliselt ei muuda, tuleks analüüsida pikema perioodi jooksul tehtud lindistusi ning võrrelda saadud andmeid täiskasvanult täiskasvanule suunatud kõnega, eriti argivestluste andmetega.

Viidatud kirjandus

- Argus, Reili 2008. Eesti keele muutmorfoloogia omandamine. Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste dissertatsioonid 19. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.
- Argus, Reili 2009. The early development of case and number in Estonian. – Maria D. Voeikova, Ursula Stephany (Eds.). *Development of Nominal Inflection in First Language Acquisition. A Cross-Linguistic Perspective*. Berlin: Mouton De Gruyter, 111–152.
- Argus, Reili 2010. Mida teeb *tegema*-verb hoidjakeeles. – Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri ESUKA / *Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics JEFUL*, 2, 17–34.
- Bates, Elisabeth; Marchman, Virginia; Thal, Donna; Fenston, Larry; Dale, Philip; Reznick, Steven; Reilly, Judy; Hartung, Jeff 1994. Developmental and stylistic variation in the composition of early vocabulary. – *Journal of Child Language*, 21 (1), 85–123. <http://dx.doi.org/10.1017/S0305000900008680>
- Diessel, Holger 2007. Frequency effects in language acquisition, language use, and diachronic change. – *New Ideas in Psychology*, 25 (2), 108–127. <http://dx.doi.org/10.1016/j.newideapsych.2007.02.002>

- Ellis, Nick C. 2002. Frequency effects in language processing. A review with implications for theories of implicit and explicit language acquisition. – *Studies in Second Language Acquisition*, 24 (2), 143–188. <http://dx.doi.org/10.1017/S0272263102002024>
- Fenson, Larry; Dale, Philip; Reznick, Steven; Thal, Donna; Bates, Elisabeth; Hartung, Jeff; Pethick, Stephen; Reilly, Judy 1993. *The MacArthur-Bates Communicative Development Inventories: User's guide and technical manual*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Company.
- Fenson, Larry; Dale, Philip; Reznick, Steven; Bates, Elisabeth; Thal, Donna; Pethick, Stephen 1994. *Variability in Early Communicative Development*. Monographs of the Society for Research of Child Development, Serial No. 242, Vol. 59 (5).
- Genter, Dedre 1982. Why nouns are learned before verbs. Linguistic relativity versus natural partitioning. – S. A. Kuczaj (Ed.). *Language Development*. Vol. 2: Language, Thought and Culture. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 301–334.
- Gentner, Dedre; Boroditsky, Lera 2001. Individuation, and early word learning. – Melissa Bowerman, Stephen C. Levinson (Eds.). *Language Acquisition and Conceptual Development*. New York: Cambridge University Press, 215–256.
- Kaasik, Ülo; Tuldava, Juhan; Viilup, Astrid; Ääremaa, Kuldav 1977. Eesti tänapäeva ilukirjandusproosa autorikõne lekseemide sagedussõnastik. – *Keelestatistika* 2. TRÜ toimetised, vihik 413. Tartu, 5–140.
- Li, Hanhong; Fang, Alex C. 2011. Word frequency of the CHILDES corpus: Another perspective of child language features. – *ICAME Journal*, 35, 95–116.
- Lieven, Elena 2010. Input and first language acquisition: Evaluating the role of frequency. – *Lingua*, 120 (11), 2546–2556. <http://dx.doi.org/10.1016/j.lingua.2010.06.005>
- Nelson, Katherine 1973. *Structure and Strategy in Learning to Talk*. Monographs of the Society for Research of Child Development, Serial No. 149, Vol. 38.
- Redington, Martin; Chater, Nick; Finch, Steven 1998. Distributional information: A powerful cue for acquiring syntactic categories. – *Cognitive Science*, 22 (4), 425–469. [http://dx.doi.org/10.1016/S0364-0213\(99\)80046-9](http://dx.doi.org/10.1016/S0364-0213(99)80046-9)
- Sandhofer, Catherine M.; Smith, Linda B.; Luo, Jun 2000. Counting nouns and verbs in the input: Differential frequencies, different kinds on learning. – *Journal of Child Language*, 27 (3), 561–585.
- Schults, Astra; Tulviste, Tiia; Konstabel, Kenn 2012. Early vocabulary and gestures in Estonian children. – *Journal of Child Language*, 39 (3), 664–686. <http://dx.doi.org/10.1017/S0305000911000225>
- Stoll, Sabine; Biskel, Benjamin; Lieven, Elena; Banjade, Goma; Bhatta, Toya N.; Gaenzle, Martin; Paudyal, Netra P.; Pettigrew, Judith; Rai, Ichchha Purna; Rai, Manoj; Rai, Novel Kishore 2012. Nouns and verbs in Chintang: Children's usage and surrounding adult speech. – *Journal of Child Language*, 39 (2), 284–321. <http://dx.doi.org/10.1017/S0305000911000080>
- Tulviste, Tiia 2007. Variation in vocabulary development among Estonian children as a function of child's gender, birth order, child-care, and parental education. – M. Eriksson (Ed.). *Proceedings from the First European Network Meeting on the Communicative Development Inventories*. Gävle, Sweden: University of Gävle, 16–21.
- Uihoaed, Kristel; Lindström, Liina; Muischnek, Kadri 2013. Frequencies of verbs and verbal constructions across Estonian dialects and standard language. – *Ettekanne, The relative frequencies of nouns, pronouns, and verbs in discourse. An international workshop in Leipzig*, 12.–13. august 2013.
- Vihman, Marilyn May; Vija, Maigi 2006. The acquisition of verbal inflection in Estonian. – Natalia Gagarina, Insa Gülzow (Eds.). *The Acquisition of Verbs and their Grammar: The Effect of Particular Languages*. *Studies in Theoretical Psycholinguistics* 33. Dordrecht: Springer, 263–295.
- Viks, Ülle; Hein, Indrek 2001. *Sõnavormide kasutus seadusetekstides*. Tallinn: Eesti Keele Instituut. http://www.eki.ee/teemad/seadused_kategooriad/kategooriad.pdf (30.9.2013).

WORD CLASSES IN THE CHILD'S SPEECH AND IN THE CHILD-DIRECTED SPEECH

Reili Argus, Helen Kõrgesaar

Tallinn University

This paper discusses the early phases of the acquisition of Estonian. The longitudinal data (recordings of spontaneous speech, 16 hours) of two Estonian typically-developing monolingual children aged 1;3–2;3 and their caregivers was analyzed and compared in relation to frequency and distribution of different word classes and complexity of verbs.

The main aim is to specify how this distribution changes when the child gets older and what kind of effect has the usage of verbs with different structure in the input to the child language.

Distributional information about the occurrence of different word classes shows that in the beginning of the observation period the nouns were the most frequently used word class in children's speech. At the same time, the speech of adults consists of approximately same amount of nouns and verbs. The frequency of usage of different word classes increases during the observation period: in the middle of their third year of life children start to use more verbs, adverbs, conjunctions, adjectives and adpositions, while the usage of verbs and adverbs increases remarkably during the observation period.

The distribution of different word classes in the input does not change significantly during the observation period. Still the usage of verbs with different complexity (root verbs, derivated verbs, phrasal verbs and serial verb constructions) increases in the speech of adults and this reflects also in the speech of children. At the end of the observation period more verbs with complex structure (derivated verbs and phrasal verbs) were used by both children and the bigger usage of phrasal verbs by one adult can be considered to be reflecting also in the speech of the child.

Keywords: first language acquisition, word classes, child-directed speech, child's speech, Estonian

Reili Arguse (Tallinna Ülikool) uurimisvaldkonnaks on esimese keele omandamine, huvikeskmes on siiani olnud muitemorfoloogia ja leksikaal-grammatiliste kategooriate omandamisega seonduv.

Narva mnt 25, 10120 Tallinn, Estonia

reili.argus@tlu.ee

Helen Kõrgesaar (Tallinna Ülikool) uurib eesti hoidjakeelt, selle dünaamikat ja mõju lapse kõne arengule.

Narva mnt 25, 10120 Tallinn, Estonia

helen.korgesaar@gmail.com